

ชาตินิยมอินเดียกับความสัมพันธ์กับจีนในบริบทเส้นทางสายไหมใหม่

Indian Nationalism in Relation to China towards the Context of
New Silk Road

นาริรัตน์ ปริสุทธิวุฒิพร, วิริยา สืบบุญเรือง, อภิราตี จันทร์แสง และ
Scott Laird Rolston¹

1 ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม บทความนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ชาตินิยมอินเดียกับความสัมพันธ์กับจีนในบริบทเส้นทางสายไหมใหม่

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีนตั้งแต่การเกิดขึ้นของโครงการ One Belt One Road ในปี ค.ศ. 2013 จนถึงปี ค.ศ. 2021 และศึกษาเหตุปัจจัยของปัญหาระหว่างอินเดีย-จีน หลังการเกิดขึ้นของโครงการนี้ โดยการศึกษาได้ใช้แนวคิดชาตินิยมและแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติมาอธิบายปรากฏการณ์

ผลการศึกษาพบว่า ในอดีตอินเดียกับจีนมีความขัดแย้งกันตลอดเวลา จนกระทั่งอินเดียได้เริ่มการปฏิรูปเศรษฐกิจขึ้นใน ปี ค.ศ. 1991 หลังจากนั้นอินเดียได้เร่งพัฒนาเศรษฐกิจ โดยสนับสนุนให้เอกชนทำการค้าและรับการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งส่วนมาก ผู้ที่เข้ามาลงทุนในอินเดียคือจีน หลังจากนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงที่ 1 คือช่วงความสัมพันธ์อันราบรื่น ระหว่างปี ค.ศ. 2013 ถึง ค.ศ. 2015 ช่วงที่ 2 คือช่วงความระแวงของอินเดียหลังจีนสร้าง CPEC ในปากีสถาน ในช่วงปี ค.ศ. 2016 และ ค.ศ. 2019 และช่วงที่ 3 คือ ช่วงความขัดแย้งบนพื้นที่หุบเขาแม่น้ำกลวาน ค.ศ. ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2020 จนถึงปี ค.ศ. 2021

คำสำคัญ: โครงการ One Belt One Road, จีน, อินเดีย

ABSTRACT

Indian Nationalism in Relation to China towards the Context of New Silk Road

There were two purposes in this study: to find out a relationship between India and China focusing on a project of One Belt One Road from 2013 and to present (2021), and to explore causes of obstacles between the two countries during the project launch. As the research methodology, the concepts of nationalism and national interest were used to describe the project's phenomenon.

The findings showed that there were conflicts between India and China all the time from the past. Since the economic reform in 1991, India has accelerated its economy by encouraging private sectors for commerce as well as the foreign investments. The most investors in India became China. Since then, there were 3 periods of relationship alteration. From 2013 to 2015, the relationship between India and China appeared untroubled. From 2016 to 2019, India was suspicious China due to its CPEC in Pakistan. From 2020 to 2021, there has been conflicts along the Galwan River Valley.

Keywords: *Project on One Belt One Road, China, India*

บทนำ

เส้นทางสายไหมใหม่ หรือโครงการ One Belt One Road (OBOR) หรือ Belt and Road Initiative (BRI) เกิดขึ้นครั้งแรกในปีค.ศ.2013 โดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิงของจีนเป็นผู้ริเริ่มโครงการ จากแผนการโครงการนี้จะครอบคลุมพื้นที่กว่าแปดสิบล้านประเทศทั่วโลก ทั้งในเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา เส้นทางสายไหมใหม่ที่เข้ามาในภูมิภาคเอเชียได้นั้นมีหลายประเทศในเอเชียได้เข้าร่วมโครงการ ทั้งปากีสถาน ศรีลังกา บังคลาเทศ อิหร่าน อัฟกานิสถาน มัลดีฟส์และเนปาล การดังกล่าวได้ทำให้อินเดียซึ่งเป็นยักษ์ใหญ่แห่งเอเชียได้เริ่มกังวลใจว่าอิทธิพลของตนกำลังถูกท้าทาย ทั้งนี้ด้วยอินเดียนั้นมีประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งกับจีนมาตลอดโดยเฉพาะในเรื่องการปักปันพรมแดน กระทั่งเคยทำสงครามระหว่างกันมาแล้วในปีค.ศ.1962 อย่างไรก็ตามหลังจากที่อินเดียปฏิรูปเศรษฐกิจเมื่อปี ค.ศ.1991 ความสัมพันธ์ของทั้งจีนกับอินเดียเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่การเข้ามามีอิทธิพลของจีนภูมิภาคเอเชียได้ผ่านโครงการ One Belt One Road ก็เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์จีนกับอินเดียเริ่มแย่งชิง จึงเป็นที่มาของการศึกษางานชิ้นนี้ว่าเพราะเหตุใดความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย-จีนจึงแย่งชิง และทั้งคู่มีกลยุทธ์ในการโต้ตอบกันอย่างไร

จุดประสงค์ในการทำวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยของปัญหาระหว่างอินเดีย-จีน จากโครงการเส้นทางสายไหมใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีนตั้งแต่การเกิดขึ้นของโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ถึงปัจจุบัน (ปี ค.ศ. 2021)

แนวคิดเรื่องชาตินิยมและผลประโยชน์แห่งชาติ

แนวคิดเรื่องชาตินิยม

Andrew Heywood (2007) กล่าวว่า “ชาตินิยม (Nationalism)” หมายถึง การสร้างและปลูกฝังอุดมการณ์ในการรักและภาคภูมิใจในความเป็นชาติให้เกิดขึ้นกับประชาชนอย่างเหนียวแน่น รวมทั้งการสร้างความเป็นชาติที่พลเมืองมีความผูกพันกันทางวัฒนธรรมและการเมือง มีความจงรักภักดีต่อดินแดน และมีจิตสำนึกในฐานะการเป็นเจ้าของประเทศชาติทำให้ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรมที่อยู่ภายในเส้นเขตแดนเดียวกัน มีความรู้สึกร่วม ที่เรียกว่าความเป็นชาติเดียวกัน โดยแนวคิดดังกล่าวนั้นก็เพื่อสร้างสำนึกให้คนในชาติต่อสู้ร่วมกัน ทำงานเพื่อประโยชน์ของชาติ ความเป็นชาติจึงต้องประกอบไปด้วยคนที่มีจิตสำนึกร่วมในความเป็นชาติ โดย Andrew Heywood นักทฤษฎีชาตินิยมได้แบ่งลัทธิชาตินิยมออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ชาตินิยมแนวเสรี (Liberal Nationalism) กล่าวคือ ชาตินิยมแนวเสรี เป็นรูปแบบของชาตินิยมในกลางศตวรรษที่ 19 ของยุโรป โดยหัวใจหลักของชาตินิยมแนวเสรีนี้ตั้งอยู่บนฐานคติที่ว่า มนุษยชาติถูกแบ่งออกเป็นชนชาติต่าง ๆ ตามธรรมชาติ เช่น คนไทย คนจีน คนอินเดีย เป็นต้น ชาตินิยมแนวเสรีถือว่า ชาติกับอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและเป็นเรื่องเดียวกัน รวมทั้งชาติควรกำหนดชะตาชีวิตของตนได้โดยอิสระ ซึ่งชาตินิยมแนวเสรีจะถือความเท่าเทียมกันระหว่างชาติเป็นหลัก และการดำเนินนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต้องมีความเท่าเทียมกัน ชาตินิยมแนวเสรีเป็นชาตินิยมที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หวาดระแวงและการต่อสู้กันระหว่างประชาชาติต่าง ๆ และนักชาตินิยมแนวเสรีเชื่อว่าพลังชาตินิยมควรก่อให้เกิดสันติภาพ การเคารพซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ ส่วนในแง่การเมืองภายในนั้น ชาตินิยมแนวเสรีหวังว่า พลังของชาตินิยมจะออกมาในทางบวก คือ ทำให้พลเมืองมีเสรีภาพทางการเมืองมากขึ้น มีความเสมอภาค และ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตามหลักการดั้งเดิมที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนและปวงชนคือชาติ

2) ชาตินิยมแนวนอรัญช์ (Conservative Nationalism) กล่าวคือ ชาตินิยมแนวนอรัญช์เกิดขึ้นหลังชาตินิยมแนวเสรี โดยนักอรัญช์นิยมมองลัทธิชาตินิยมด้วยความหวาดระแวง ซึ่งความหวาดระแวงนี้มีความสมเหตุสมผล เพราะชาตินิยมในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นชาตินิยมแนวเสรีที่มาพร้อมกับการปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งเท่ากับเป็นภัยคุกคามต่อระบอบการเมืองเก่าที่มีบทบาทอยู่ในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังชาตินิยมกับอรัญช์นิยมมีจุดร่วมกันที่สำคัญ ประการหนึ่งคือ ทั้งสองอุดมการณ์ให้ความสำคัญแก่สิ่งที่เรียกว่า ประเพณีนิยม (Traditionalism) ที่เน้นเอกลักษณ์หรือความเฉพาะเจาะจง ของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละชนชาติซึ่งเป็นแนวคิดหลักของทั้งลัทธิอรัญช์นิยมและลัทธิชาตินิยมแนววัฒนธรรม การผสมผสานกันระหว่างอรัญช์นิยมกับชาตินิยมแนววัฒนธรรมจึงออกมาเป็นชาตินิยมแนวนอรัญช์ ในส่วนของการให้ความสำคัญแก่ประเพณีทำให้ชาตินิยมแนวนอรัญช์ต้องคำนึงถึงสถาบันที่มีความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของบ้านเมือง

3) ชาตินิยมแบบขยายอำนาจ (Expansionist Nationalism) กล่าวคือเป็นชาตินิยมในเชิงรุก หรือเชิงก้าวร้าว (Aggressive) ที่เน้นการใช้กำลังทหาร (Militaristic) และเน้นการขยายดินแดนหรือการขยายอำนาจไปครอบครองดินแดนอื่น เช่น ชาตินิยมของประเทสหราชอาณาจักรยุโรปในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นลัทธิจักรวรรดินิยม (Imperialism) เมื่อใดก็ตามที่กองทัพของจักรวรรดิสามารถล่าอาณานิคมใหม่ ๆ ได้ประชาชนก็จะฉลองกันอย่างฮึกเหิม กระตือรือร้น เป็นความฮึกเหิมในการมีจักรวรรดิที่ใหญ่โตหรือเรียกได้ว่าเป็น ความผยองในชาติของตนว่าเป็นชาติที่ดีที่สุดเหนือกว่าชาติอื่นทั้งปวงโดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผล ชาตินิยมแบบขยายอำนาจต้องการระเบียบวินัยและการเชื่อฟังผู้นำที่มีหนึ่งเดียวอย่างไม่มีเงื่อนไข

4) ชาตินิยมแบบต่อต้านการล่าอาณานิคม (Anti-Colonial Nationalism) กล่าวคือ ชาตินิยมที่เกิดขึ้นในประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ส่วนใหญ่ในโลก

เป็นชาตินิยมที่เกิดจากการต่อต้านการปกครองอาณานิคมของเมืองแม่ ชาตินิยมแบบนี้จึงเหมือนกับเป็นดาบที่กลับไปทิ่มแทงเจ้าอาณานิคม ผู้ซึ่งพัฒนาลัทธิชาตินิยมขึ้นมา ก่อนนั่นเอง ในเอเชียและแอฟริกาสำนักของความเป็นชาติเป็นพลังทางอุดมการณ์ให้คนพื้นเมืองต้องการปลดแอกชาติ (National Liberation) ของตนให้พ้นจากอำนาจปกครองของเจ้าอาณานิคม เช่น อินเดียต่อสู้จนได้เอกราชจากอังกฤษ เวียดนามได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เป็นต้น

ลิจิต คีร์เวคิน (2514) ได้กล่าวว่า กรณีของประเทศโลกที่สาม พลังชาตินิยมนั้นมีความสำคัญ โดยเฉพาะในแง่ของ “ขบวนการชาตินิยม” ที่ต่อสู้กับเจ้าอาณานิคม ผู้รุกราน และเพื่อการประกาศเอกราช เพื่อที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก เราจะเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำว่า “ระหว่างประเทศ” กับ คำว่า “นานาชาติ” (international) ซึ่งในบางกรณีก็แปลว่า “สากล” ทั้งหมดนี้มีความหมายซ้อนทับกันอยู่ก็คือ การเป็นองค์รวมที่ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (ในฐานะตัวแทนความเป็นชาติ) ที่เป็นเอกราช เพื่อกระทำการบางอย่างร่วมกันผ่าน “ความร่วมมือ” ในระดับต่าง ๆ นั่นเอง หรือ แม้กระทั่งการประกาศสงครามก็จะต้องมีกระบวนการประกาศสงครามที่ชัดเจนที่เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาชาตินิยมในบริบทดังที่กล่าวมาแล้ว เราจะพบว่า ชาตินิยมเป็นพลังสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุถึง “ผลประโยชน์แห่งชาติ” อย่างไรก็ตาม ชาตินิยมในแง่นี้มีนักทวิวิจารณ์หรือตั้งข้อสังเกตว่า อาจนำไปสู่ลักษณะของการมีอคติในเรื่องผิวสี (racism) เพราะแม้ว่าในด้านหนึ่งนั้น ชาตินิยมจะนำมาซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ แต่การสร้างความยิ่งใหญ่นั้นก็เสี่ยงที่จะนำมาซึ่งการกดขี่ถูกเหยียดหยามชาติอื่น ๆ อาทិกรณีของเยอรมนีในสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้น (แนวความคิดดังกล่าวเป็นฐานสำคัญของอุดมการณ์ฟาสซิสต์ (fascism) ที่เน้นความยิ่งใหญ่ของความเป็นชาติ โดยมองว่าชาติตนนั้นยิ่งใหญ่และเจริญกว่าชาติอื่น)

แนวคิดผลประโยชน์ของชาติ

โคริน เฟื่องเกษม (2536) กล่าวว่าผลประโยชน์ของชาติประกอบขึ้นด้วยมิติที่หลากหลายและมีระดับแตกต่างกัน โดยทั่วไปผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งเป็นเป้าหมายของนโยบาย ต่างประเทศ ตั้งอยู่บนพื้นฐานปัจจัยสำคัญ 7 ประการ ประกอบด้วย

1. การรักษาให้ประเทศอยู่รอดเป็นเอกราช
2. การปกป้องคุ้มครองความมั่นคงปลอดภัย
3. การส่งเสริมความอยู่ดีกินดี
4. การรักษาและเพิ่มพูนเกียรติของชาติ
5. การรักษาและขยายอำนาจของชาติ
6. การปกป้องและเผยแพร่อุดมการณ์ของชาติ
7. การส่งเสริมสันติภาพและความสงบเรียบร้อยภายในภูมิภาคและในโลก

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาค ตลอดจนปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น ภายในประเทศ และส่งผลเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมโลก จึงได้กำหนด ผลประโยชน์ของชาติดังนี้

1. การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งอาณาเขต
2. การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากการคุกคามทุกรูปแบบ
3. ความปลอดภัย ความอยู่ดีมีสุข ความเป็นธรรมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรี ของความเป็นมนุษย์
4. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับประเทศเพื่อนบ้าน

5. การมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมระหว่างประเทศ

พจน์ พงศ์สุวรรณ (2536) กล่าวถึงแนวความคิดในการกำหนดผลประโยชน์ของชาติว่าทำได้ยากเนื่องจากมีลักษณะเป็นนามธรรม และมีปัจจัยเกี่ยวข้องอยู่หลายประการ แต่อาจสรุปได้ว่าผลประโยชน์ของชาติเป็นสิ่งที่ผู้นำในคณะรัฐบาลที่กำลังบริหารประเทศในขณะนั้นกำหนดขึ้น โดยเห็นว่าผลประโยชน์เหล่านั้นมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของชาติ บุรณภาพแห่งอาณาเขต ความมั่นคงปลอดภัย และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับความเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ ไม่เช่นนั้นแล้วรัฐบาลอาจจะไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองเพราะขาดเสียงสนับสนุนจากประชาชนนั่นเอง

อย่างไรก็ตามผลประโยชน์ชาติอาจเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสถานการณ์ลำดับความสำคัญ ปัญหาที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ และทัศนคติของบุคคลผู้มีอำนาจตัดสินใจ ในยุคสงครามเย็นผลประโยชน์ของชาติจะเน้นความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงของประเทศและกำลัง อำนาจทหารเป็นหลัก เมื่อหมดยุคสงครามเย็นประเทศเพื่อนบ้านมีความสงบสุข ความหวาดระแวงในความเชื่อที่แตกต่างกันเริ่มหมดสิ้นไป แนวความคิดเรื่องผลประโยชน์ของชาติก็เปลี่ยนไป มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือเพื่อความมั่นคงและเศรษฐกิจร่วมกัน

หลังจากที่อินเดียปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศ อินเดียต้องการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความกินดีอยู่ดีของคนในชาติ เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจจึงกลายเป็นผลประโยชน์หลักของชาติ โดยมีประเทศจีนเป็นผู้ค้าและผู้ลงทุนรายใหญ่ของอินเดีย อินเดียจึงยิ่งเร่งพัฒนาชาติของตนให้ยิ่งใหญ่เท่าประเทศจีน อินเดียถือว่าตนเป็นพี่ใหญ่แห่งภูมิภาคเอเชียใต้ และมีอาณาบริเวณครอบคลุมถึงมหาสมุทรอินเดีย เมื่อภูมิภาคเอเชียใต้และมหาสมุทรอินเดียถูกรุกไล่จากโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนที่ต้องการเข้ามามีอิทธิพลเหนืออาณาบริเวณนี้ อินเดียย่อมไม่พอใจ และได้

ปฏิเสธการเข้าร่วมในโครงการของจีนด้วย เมื่อปัญหาด้านพรมแดนปะทุขึ้น อันเป็นจุดเริ่มต้นที่ประชาชนอินเดียเกิดความรู้สึกชาตินิยมและเรียกร้องให้คว่ำบาตรสินค้าจากประเทศจีน ถึงแม้จะสร้างความเดือดร้อนให้ประเทศตนก็ตาม จนรัฐบาลต้องออกนโยบายอินเดียพึ่งตนเอง

เศรษฐกิจอินเดียก่อนปี ค.ศ. 2013

หลังจากที่อินเดียปฏิรูปเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1991 เป็นต้นมา ทำให้นักธุรกิจและผู้ประกอบการอินเดียรู้จักการแข่งขันและพัฒนาประสิทธิภาพสินค้าและบริการมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนทางเทคโนโลยีที่ได้รับจากการค้าการลงทุนจากต่างประเทศด้วย แต่ต้องแลกกับการปิดกิจการของธุรกิจที่อ่อนแอ เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันได้เพราะเคยชินกับการได้รับการปกป้องจากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบเก่าของอินเดีย ภาคธุรกิจของอินเดียเติบโตอย่างมากด้วยนโยบายเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน โดยให้ทั้งชาวอินเดียและชาวต่างชาติสามารถทำธุรกิจได้อย่างอิสระ นโยบายเปิดเสรีเต็มที่ยังผลให้ภาคธุรกิจอินเดียมีความหลากหลายและกระจายตัวในทุกระดับ ตั้งแต่ธุรกิจการจัดจ้างบริการภายนอกประเทศหรือเอาต์ซอร์ซขนาดย่อมที่มีคุณภาพสูง ไปจนถึงบริษัทชั้นนำของโลก ประการต่อมา ภาคธุรกิจของอินเดียมีศักยภาพสูงในการริเริ่มนวัตกรรม โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร และธุรกิจที่กำลังมาเป็นที่หนึ่ง คือ อุตสาหกรรมรถยนต์ โดยมีตัวอย่างที่น่าสนใจที่สุด คือ ทาทา นาโน รถยนต์ที่มีราคาถูกที่สุดในโลก และใช้น้ำมันน้อยมาก นอกจากนี้ราคารถที่ถูกลงยิ่งจะเป็นปัจจัยช่วยกระตุ้นการบริโภคภายในของอินเดียอีกทอดหนึ่ง (โพสท์ทูเดย์, 2553) เพราะฉะนั้น ผลของการปฏิรูปเศรษฐกิจนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจของอินเดียเติบโตขึ้นในอัตราที่สูง โดยในช่วงปี ค.ศ. 2008 และ ค.ศ. 2009 อินเดียมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับร้อยละ 6.7 และมีปริมาณเงินสำรองต่างประเทศอยู่ที่ 286.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ

นอกจากนี้ ในค.ศ.2010 อินเดียยังสามารถก้าวขึ้นสู่อันดับที่ 9 ในการจัดอันดับประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดของโลกจากทั้งหมด 24 อันดับ ซึ่งอินเดียเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีประชากรพันกว่าล้านคน กำลังอยู่ในวัยทำงาน ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดียเป็นที่น่าสนใจของประชาคมโลก ในฐานะประเทศที่มีโอกาสเติบโตเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้ (นพรัตน์ ทองโอไร, 2557)

จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดียทำให้การลงทุนจากต่างประเทศ (FDI) ที่เข้ามาลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ การก่อสร้างต่าง ๆ ภาคบริการ การคมนาคมสื่อสาร อุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในช่วงปี ค.ศ. 2006 และ ค.ศ. 2007 มีจำนวนถึง 15.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.31 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยในช่วงปี ค.ศ. 2007 ถึง ค.ศ. 2008 การลงทุนจากต่างประเทศก็เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 25 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือเพิ่มจากปีก่อนร้อยละ 56 และในปี ค.ศ. 2008 ถึง ค.ศ. 2009 การลงทุนจากต่างประเทศก็เพิ่มขึ้นประมาณ 35 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยอินเดียได้ถูกจัดอันดับเป็นหนึ่งในประเทศที่น่าลงทุนแห่งหนึ่งของโลก ดังรายละเอียดปรากฏตามดัชนีต่าง ๆ อาทิ Global Retail Development Index 2009 จัดทำขึ้นโดยบริษัท A T Kearny บริษัทที่ปรึกษาด้านการลงทุนที่มีชื่อเสียงของโลก ได้จัดอินเดียอยู่ในลำดับ 1 ใน 30 ของตลาดเกิดใหม่ (emerging market) ที่ดึงดูดการค้าการลงทุนมากที่สุดในโลก โดยมีรัสเซียเป็นลำดับ 2 และจีนเป็นลำดับ 3 (สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองมุมไบ, 2553)

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย-จีน ก่อนปี ค.ศ. 2013

จากการพัฒนาเศรษฐกิจของอินเดียนี้ อินเดียต้องพึ่งพิงการลงทุนจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก และนักลงทุนที่สำคัญของอินเดียในช่วงนี้ คือ จีน ซึ่งก่อนหน้านี้ จีน-อินเดียมีปัญหาขัดแย้งกันเรื่องพรมแดนมาโดยตลอด พื้นที่แห่งความขัดแย้งมีอยู่ 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ทางตะวันตก พื้นที่ตอนกลางและพื้นที่ทางตะวันออก (Hon-

gzhou Zhang, Mingjiang Li, 2013) โดยพื้นที่ทางตะวันตกเริ่มจากด่านชายแดนคาราโครัม (Karakoram Pass) ในทางตอนเหนือเข้าสู่สามแยกระหว่างจังหวัดะริของทิเบต (Nagri) ลาดักห์ (Ladakh) และหิมาจัลประเทศ (Himachal Pradesh) เป็นชายแดนที่มีความยาว 600 กิโลเมตร

การอ้างสิทธิ์ของจีนเหนือพื้นที่ตะวันตก ได้แก่ เขตอักไซชิน (Aksai Chin) หมู่บ้านฉางเชนโม (Chang Chenmo Valley) ทะเลสาบปันกอง (Pengong Lake) และสแปงเกอร์ โซ (Spangur Tso) พื้นที่ทางตอนเหนือของลาดักห์ซึ่งเป็นทางยาวประมาณ 5,000 ตารางกิโลเมตร ยาวลงไปถึงพื้นที่ทั้งหมดทางตะวันออกของลาดักห์ ส่วนพื้นที่ตอนกลางเป็นเขตแดนของรัฐหิมาจัลประเทศและรัฐอุตตรจัณฑีที่ติดกับทิเบต จีนอ้างว่าพื้นที่ขนาด 1,300 ตารางกิโลเมตรเหนือพื้นที่นี้เป็นของจีน ชายแดนของพื้นที่นี้มีความยาว 450 เมตร โดยพื้นที่ตอนกลางเป็นพื้นที่ที่มีการเผชิญหน้ากันน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับอีก 2 พื้นที่

สำหรับพื้นที่ทางตะวันออก ประกอบไปด้วยเส้นแมคมอาฮอนซึ่งเป็นพื้นที่สามแยกระหว่าง อินเดีย จีน และภูฏาน จากตะวันตกถึงแม่น้ำพรหมบุตรทางตะวันออก พื้นที่นี้เรียกว่ารัฐอรุณาจัลประเทศแห่งอินเดีย พื้นที่ทางตะวันออกนี้เป็นพื้นที่ที่มีความขัดแย้งมากที่สุดระหว่างอินเดียและจีน ซึ่งในสมัยอาณานิคม อังกฤษได้ตกลงแบ่งเขตดินแดนนี้กับทิเบต ซึ่งอินเดียถือว่าสิ้นสุด แต่จีนไม่ยอมรับการแบ่งเขตนี้ (Mohan Guruswamy, 2003) กรณีอักไซชินก็เช่นกัน

หลังจากที่อินเดียปฏิรูปเศรษฐกิจ อินเดียต้องร่วมมือกับจีนมากยิ่งขึ้น อาทิความร่วมมือในกรอบความร่วมมือการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เพื่อสันติภาพและความมั่นคง ค.ศ. 2005 การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันสำหรับการพัฒนาความร่วมมือการเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ระหว่างจีนและอินเดียในอนาคต ปี ค.ศ. 2013 และการฝึกซ้อมปฏิบัติการทางทะเลร่วมกันระหว่างอินเดียและจีน ใน ค.ศ. 2005 ส่วนความขัดแย้งด้านพรมแดนเริ่มเบาบางลง โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติใหม่ และมุ่งการสร้าง

ชาติด้วยเศรษฐกิจ

ความสัมพันธ์อันราบรื่นระหว่างช่วงปี ค.ศ. 2013 ถึง ค.ศ. 2015

หลังจากการเกิดขึ้นของโครงการ One Belt One Road ในปี ค.ศ. 2013 จีนได้เริ่มสานสัมพันธ์กับภูมิภาคเอเชียใต้ ผ่านโครงการต่าง ๆ ซึ่งก็ประจวบกับการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแห่งอินเดีย ของนายเนเรนทรา โมดี ในปีค.ศ.2014 โดยก่อนที่จะได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น นายเนเรนทรา โมดีก็เคยเป็นมุขมนตรีแห่งเมืองคุชราต (Gujarat) และได้เคยเดินทางไปต่างประเทศเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่สำคัญของเอเชียหลายครั้ง โดยเฉพาะกับจีน

หลังจากขึ้นมารับตำแหน่งนายเนเรนทรา โมดีได้วางนโยบายในการขยายฐานเศรษฐกิจของอินเดียออกไปยังภูมิภาคอื่น อย่างโครงการปฏิบัติตะวันออก หรือ Act East และการให้ความสำคัญแก่ประเทศเพื่อนบ้านให้มากยิ่งขึ้น โดยการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านผ่าน สมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือในภูมิภาค (The South Asian Association for Regional Cooperation - SAARC) และให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกในด้านต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อต้องการกันอิทธิพลของจีนที่กำลังรุกเข้ามาในภูมิภาคเอเชียใต้อีก นอกจากนี้ยังมีกรอบ “ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือในหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ” (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Co-operation- BIMSTEC) BIMSTEC เป็นกรอบความร่วมมือรอบเดียวที่เชื่อมเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกันเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในทุก ๆ มิติ เช่น การค้าการลงทุน อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ต่อมาได้ขยายไปยังออสเตรเลียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (จินดานันท์ บำรุงจิตกร, 2561)

เศรษฐกิจอินเดีย

จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดียนี้ได้นำพาให้เกิดนโยบายสำคัญอย่าง

หนึ่งของรัฐบาลนายเรนทรา โมดี คือ โครงการ Make in India ที่มุ่งเป้าไปที่การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ (FDI) โดยแนวคิดหลักของโครงการนี้คือการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์และทัศนคติของระบบราชการอินเดียซึ่งที่ผ่านมายังยึดระบบ License Raj คือข้าราชการใช้อำนาจให้อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เอกชนทำธุรกิจได้เต็มที่ ทำให้การทำธุรกิจในอินเดียมีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน และรัฐบาลอินเดียได้จัดตั้งหน่วยพิเศษ (special cell) เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เอกชนต่างชาติที่ต้องการไปลงทุนในอินเดีย โดยมีหน่วยงานที่ชื่อว่า Invest India ซึ่งเป็นองค์กรไม่หวังผลกำไรที่รัฐบาลอินเดียร่วมทุนกับสหพันธ์หอการค้าและอุตสาหกรรมอินเดีย (FICCI)

นอกจากโครงการ Make in India แล้ว รัฐบาลอินเดียยังได้สร้างเมืองอัจฉริยะขึ้นด้วย โดยรัฐบาลได้พยายามคัดเลือกเมืองขึ้นมา 100 เมืองทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาเป็นเมืองต้นแบบมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้มีการพัฒนาระบบนิเวศแบบองค์รวมที่มีองค์ประกอบหลัก คือ ด้านองค์กร ด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการของพลเมือง โดยวัตถุประสงค์ของพันธกิจนี้ คือ ส่งเสริมเมืองที่จำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลัก เพิ่มคุณภาพชีวิตของชาวเมือง เช่น สภาพแวดล้อมที่สะอาด โดยทำการประยุกต์ใช้ความเป็นอัจฉริยะในเมือง และสร้างเมืองอัจฉริยะต้นแบบขนาดเล็กสำหรับเป็นตัวอย่างในการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศให้มาร่วมสร้างเมืองด้วย (จูติพร พันธุ์ท่าช้าง, 2564)

ความสัมพันธ์กับจีน

จีนได้เปรียบดุลการค้ากับอินเดียมาโดยตลอด โดยอินเดียขาดดุลการค้ากับจีนรวมประมาณ 52.0 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2015 จีนและอินเดียพยายามลดช่องว่างการขาดดุลทางการค้านี้ โดยจีนต้องเปิดตลาดสินค้าให้บริษัทอินเดียมากขึ้น และจีนจะนำเข้าสินค้าเกษตร เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และเภสัชภัณฑ์ (Pharmaceutical Products) จากอินเดียมากขึ้น ในด้านการลงทุน

ทั้งจีนและอินเดียเห็นชอบที่จะส่งเสริมให้มีการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2012 จีนลงทุนในอินเดียเป็นมูลค่า 580 ล้านเหรียญสหรัฐ และอินเดียลงทุนในจีนเป็นมูลค่า 460 ล้านเหรียญสหรัฐ นอกจากนี้อินเดียให้เชื้อเชิญให้บริษัทของประเทศจีนเข้าไปลงทุนในพื้นที่ส่งเสริมการลงทุนแห่งชาติอินเดีย (National Investment and Manufacturing Zones : NMIZs) ด้วย (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2012) ส่วนตัวเลขการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศของจีน ที่ลงทุนในอินเดียในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2014 และ ค.ศ. 2016 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นกว่าสี่เท่า กล่าวคือจาก 453.82 ล้านเหรียญสหรัฐ เป็น 1,611.66 ล้านเหรียญสหรัฐ

นอกจากนี้ บริษัทเทคโนโลยีของจีนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในอินเดีย โดยในปี ค.ศ. 2015 เงินลงทุนที่นักลงทุนจีนลงทุนในสตาร์ทอัพของอินเดียสูงกว่า 4,000 ล้านเหรียญสหรัฐ อย่างเช่นอาลีบาบา ที่เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาดิจิทัลอีโคโนมีของอินเดีย โดยได้ลงทุนใน “สแนปดีล” แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ, “เพย์ทีเอ็ม” ผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์ รวมถึง “โซมาโต้” ผู้ให้บริการดีลิเวอรี (ประชาชาติธุรกิจ, 2563)

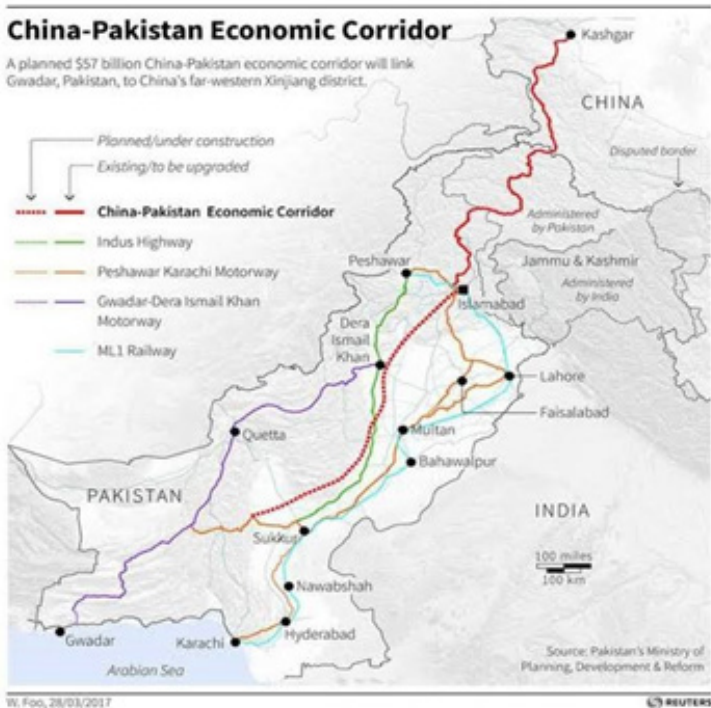
เพราะฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการเข้าไปลงทุนของจีนในอินเดียมีมากมาย ในหลายอุตสาหกรรม รวมทั้งโครงการ Make in India และเมืองอัจฉริยะด้วย ส่วนด้านการค้า อินเดียต้องพึ่งพิงสินค้าจากประเทศจีนมาก เพราะเป็นสินค้าราคาถูกเหมาะสมกับคนจนที่มีมากในอินเดีย จึงเป็นเหตุให้อินเดียขาดดุลการค้ากับจีนจำนวนมาก แต่ทั้งจีนและอินเดียพยายามแก้ปัญหาการค้าขาดดุลนี้ โดยจีนต้องเปิดตลาด และขยายส่วนแบ่งในตลาดให้อินเดียมากยิ่งขึ้น เพื่อลดการขาดดุลของอินเดียลง เหตุที่อินเดียต้องการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากต้องการสร้างความมั่นคงและมั่นคงให้ประเทศ จนกระทั่งจีนรุกเข้ามาในภูมิภาคเอเชียใต้ ด้วยโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียใต้ ทำให้อินเดียเริ่มหวาดระแวงจีนมากขึ้น

ช่วงความระแวงของอินเดียหลังจีนสร้าง CPEC ในปากีสถาน ค.ศ.2016-2019

ปี ค.ศ. 2015 จีนและปากีสถานก็ได้ลงนามในข้อตกลง แผนงานริเริ่มของ

ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน หรือ China-Pakistan Economic Corridor: CPEC เพื่อให้จีนเข้ามาลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ด้วยงบประมาณที่มีมูลค่าถึง 46,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯซึ่งคิดเป็นจำนวนเงินประมาณ 21% ของจีดีพีประจำปีของปากีสถาน และปัจจุบันได้ขยายเป็นจำนวนเงินมูลค่า 62,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จุดเริ่มต้นของกลยุทธ์ร่วมกันคือการเพิ่มการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างจีนและปากีสถาน ด้านการขนส่ง พลังงาน เสริมสร้างการเชื่อมต่อ และการส่งเสริมการพัฒนาาร่วมกัน เส้นทางของระเบียงเศรษฐกิจระหว่างจีนและปากีสถานนี้เริ่มต้นที่เมืองคัชการ์ (Kashgar) ของจีน และสิ้นสุดที่เมืองกวาดาร์ (Gwadar) ของปากีสถานโดยมีระยะทางทั้งสิ้น 3,000 กิโลเมตร เมืองกวาดาร์นั้นมีก๊าซธรรมชาติสำรองอยู่มากมายและเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่างท่าเรือกวาดาร์พอร์ต (Gwadar Port) ซึ่งมีความยาวถึง 3.2 กิโลเมตร

จีนได้เข้ามาพัฒนาจากท่าเรือน้ำลึกเดิมด้วยงบประมาณ 1.62 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งท่าเรือน้ำลึกนี้ถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของเส้นทางสายไหมใหม่ เนื่องจากเป็นเส้นทางที่สามารถขนส่งสินค้าจากจีนออกไปยังทะเลอาหรับได้และเป็นทางออกที่สองต่อจากท่าเรือน้ำลึกในช่องแคบมะละกา สำหรับเส้นทางกวาดาร์นี้สามารถนำสินค้าจากท่าเรือกวาดาร์พอร์ตขนส่งไปสู่ประเทศจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ผ่านทางรถไฟและทางหลวงของปากีสถาน อย่างกรณีการนำเข้าน้ำมันดิบและสินค้าจากตะวันออกกลางมาส่งมอบสินค้าในทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีนหรือทะเลจีนใต้ได้ ซึ่งจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินเรือถึง 2 ใน 3 และลดความเสี่ยงทางทะเลต่าง ๆ ได้มากขึ้นตามไปด้วย แต่เนื่องจากเส้นทางนี้ต้องผ่านแคชเมียร์ ซึ่งเป็นดินแดนกรณีพิพาทระหว่างอินเดียกับปากีสถาน และนอกจากนี้แคชเมียร์ ยังเป็นพื้นที่เดียวที่เชื่อมต่อจีนกับภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชียตะวันตก และยังเป็นแหล่งน้ำมัน ซึ่งเป็นสิ่งที่จีนต้องการ การที่ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน จึงทำให้อินเดียไม่พอใจอย่างมากเกี่ยวกับเรื่องนี้ เนื่องจากเกรงว่าจีนและปากีสถานอาจพัฒนาและใช้เส้นทางนี้เพื่อวัตถุประสงค์ทางทหารในอนาคตก็เป็นได้

ภาพประกอบที่ 1 โครงการระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน (CPEC)

อิทธิพลของจีนในเอเชียใต้

จีนได้เชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆในเอเชียใต้มากขึ้น ได้แก่ ประเทศมัลดีฟส์ จีนและมัลดีฟส์มีส่วนร่วมในโครงการมิตรภาพมัลดีฟส์ – จีนภายใต้โครงการริเริ่มหนึ่งแถบและหนึ่งเส้นทาง หรือ BRI เป็นสะพานยาว 1.39 กิโลเมตรที่เชื่อมระหว่างเมืองหลวง Malé กับเกาะ Hulhule Yameen ประเทศอัฟกานิสถาน โดยจีนให้ความสนใจ เพราะอัฟกานิสถานเป็นประตูสู่เอเชียใต้และตะวันออกกลางได้อีกประการหนึ่งคือ องค์การการค้าโลกในภูมิภาคนี้จะไม่เข้ามาปลุกกระดมให้จีนเจียงอยู่ถูกระหว่างอินเดียกับปากีสถานต่อไป โดยกลุ่มรัฐบาลนานาชาติว่าสร้าง

สันติภาพ เพื่อแลกกับการสร้างบ้านแปงเมืองให้กับอัฟกานิสถาน, ประเทศอิหร่าน จีนและอิหร่านจับมือกัน อิหร่านให้สิทธิ์กับบริษัทจีนในการลงทุนแหล่งน้ำมัน ก๊าซ และปิโตรเคมีทั้งหมด หลังจากที่สหรัฐอเมริกาคว่ำบาตรอิหร่าน, ประเทศเนปาล หลังจากที่ไม่เนปาลขัดแย้งกับอินเดีย จนนำไปสู่การปิดพรมแดนของทั้งสองประเทศ ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบทั้งพลังงานและอาหารในเนปาลอย่างมาก ทำให้เนปาลต้องหันไปพึ่งจีน และเป็นอีกหนึ่งประเทศที่เข้าร่วมโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน โดยมีข้อตกลงร่วมมือกับจีนในการพัฒนาโรงไฟฟ้าพลังน้ำ และการลงทุนอื่นๆจากจีนด้วย, ประเทศบังคลาเทศ ภายใต้การริเริ่มโครงการ BRI จีนมีความพยายามในการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจบังกลาเทศ – จีน – อินเดีย – เมียนมา (Bangladesh – China – India – Myanmar Economic Corridor : BCIM) โดยการก่อสร้างท่อส่งน้ำมันระยะทาง 220 กิโลเมตร มีส่วนสำคัญในการลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการขนถ่ายน้ำมันดิบภายในประเทศบังคลาเทศเป็นอย่างมาก, ประเทศศรีลังกา จีนมองว่าศรีลังกาถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับการขนส่งทางทะเล เนื่องจากศรีลังกาตั้งอยู่ใจกลางของมหาสมุทรอินเดียสามารถเป็นจุดเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างฝั่งตะวันตกของแอฟริกาและยุโรป และฝั่งตะวันออกอย่างอาเซียน ญี่ปุ่น และจีนได้ ทำเรือฮัมบันโตตานี้รัฐบาลศรีลังกาได้กู้เงินจำนวน 8,000 ล้านดอลลาร์จากจีนเพื่อก่อสร้างท่าเรือและระบบสาธารณูปโภคอื่น ๆ แต่ผลที่สุดท่าเรือนี้ประสบความล้มเหลวในการดำเนินการไม่สามารถสร้างรายได้เพียงพอ จึงจำเป็นต้องขายหุ้น 70 % ให้จีนเข้ามาดำเนินการ (เดลินิวส์, 2560) ทำให้ท่าเรือฮัมบันโตตาต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีน

การขยายอำนาจของจีนและอินเดียในมหาสมุทรอินเดีย

มหาสมุทรอินเดียเป็นทั้งแหล่งทรัพยากรที่สำคัญสำหรับจีนแล้ว ยังเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าจากจีนไปยังยุโรป แอฟริกา เพราะฉะนั้น มหาสมุทรอินเดียจึงเป็นเขตการแข่งขันที่แสดงอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ กล่าวคือ จีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์ String of Pearls หรือ “ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก” คือการดำเนินการทางการทูต

เศรษฐกิจ การเมือง การทหารกับประเทศชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย เพื่อที่จะรักษาขอบเขตอำนาจของจีนตามเมืองท่าชายฝั่งแนวมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งสาระสำคัญของยุทธศาสตร์นี้คือ ตำแหน่งของไข่มุก นั่นคือประเทศต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของจีนได้ทั้งทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางทหาร โดยจีนได้ดำเนินนโยบายผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านรอบ ๆ อินเดีย เพื่อคงอำนาจของตนไว้ในมหาสมุทรอินเดีย เช่น การสร้างท่าเรือน้ำลึกที่เมืองชิตเว ในเมียนมาร์ สนับสนุนเงินทุนให้ปากีสถาน จำนวน 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการสร้างท่าเรือที่เมืองกวาดาร์ ประเทศปากีสถาน และการวางท่อน้ำมันจากเมืองอิสลามมาบัดของปากีสถานไปยังเมืองคัสการในมณฑลซินเจียง รวมไปถึงการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรวบรวมข้าวกรองบนเกาะในอ่าวเบงกอลใกล้กับช่องแคบมะละกา และท่าเรือฮัมบันโตตา ในศรีลังกา (จินดานันท์ บำรุงจิตร, 2561) นอกจากนี้ จีนยังไปสร้างฐานทัพเรือที่จิบูตี (Djibouti) ประเทศในแถบแอฟริกาอีกด้วย ทำให้อินเดียหวาดระแวงจีนอย่างมาก

ส่วนอินเดียได้โต้ตอบกลับ ด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศในมหาสมุทรอินเดีย หรือที่เรียกว่า SAGAR ย่อมาจาก Security And Growth for All in the Region อภิธานโครงการของอินเดียที่อาจจะเทียบเท่ากับ One Belt, One Road ของจีนก็ถูกก่อตั้งขึ้นด้วยนั่นคือ Sagar Mala Project คือโครงการที่ปัจจุบันรัฐบาลอินเดียตั้งงบประมาณไว้ที่ 8.5 ล้านล้านรูปี เพื่อลงทุนใน 14 เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายฝั่งรอบประเทศอินเดีย (Coastal Economic Zones: CEZs) โดยเน้นการพัฒนาท่าเรือ และระบบความเชื่อมโยงกับท่าเรือ โดยเน้นเรื่องเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation) เน้นการสร้างระบบถนน และราง และการเชื่อมต่อแบบ Multi-Modal Logistic System ทั้งภายในอินเดียและกับประเทศเพื่อนบ้าน (ปิติ ศรีแสงนาม, 2561) นอกจากนี้แล้ว อินเดียก็ยังมียุทธศาสตร์สร้อยเพชร (Necklace of Diamonds Strategy) เพื่อตอบโต้กับยุทธศาสตร์ String of Pearls หรือ “ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก” ของจีนด้วย โดยอินเดียได้ขยายฐานทัพเรือนอกประเทศ เพื่อตอบโต้จีน ได้แก่ ฐานทัพเรือChangiประเทศสิงคโปร์, ท่าเรือ Sabang

อินโดนีเซีย, Duqm Port โอมาน , เกาะอัสสัมชัย เซเชลส์ และ ท่าเรือ Chabahar ประเทศอิหร่าน โดยทั้ง 5 ประเทศยินดีให้กองทัพเรืออินเดียสามารถแวะเติมเชื้อเพลิง และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ได้ พร้อมกันนี้อินเดียยังได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ กับประเทศอื่น เช่นมองโกเลีย ญี่ปุ่น และเวียดนาม เพื่อโอบล้อมจีน ตามยุทธศาสตร์ สร้อยเพชรอีกด้วย

การโต้ตอบของอินเดีย : ควอด (Quad) กลุ่มต่อต้านจีน

การสนทนาตุรภาคว่าด้วยความมั่นคง หรือ ควอด (Quad) ประกอบไปด้วย 4 ประเทศประชาธิปไตยในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อินเดีย และออสเตรเลีย โดยมี ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) เป็นตัวขับเคลื่อนแผนการของกลุ่มควอด นี้ ถือว่าเป็นทางเลือกให้กับประเทศต่าง ๆ ที่เคยยึดโครงการของจีนเป็นตัวหลัก ซึ่งญี่ปุ่นได้เสนอยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) เพื่อมุ่งพัฒนาสาธารณูปโภคคุณภาพสูงในย่านมหาสมุทรอินเดีย ย่านตอนกลางและฝั่งตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก และย่านทะเลต่าง ๆ ในแถบหมู่เกาะอินโดนีเซีย ครอบคลุมเส้นทางจากเอเชียตะวันออกเฉียงไปยังแอฟริกา (สาธิต มั่นสุรกุล, 2018)

บทบาทของอินเดียในอินโด - แปซิฟิกคือการลงนามในข้อตกลงแลกเปลี่ยนโลจิสติกส์และการเจรจาร่วมมือกับประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดียยังมีส่วนร่วมในการเจรจากับบางประเทศเพื่อปรับปรุงปฏิบัติการทางทะเลในมหาสมุทรแปซิฟิก การรักษาความปลอดภัยของสายการสื่อสารทางทะเล (SLOCs) และการปกป้องผลประโยชน์ในต่างประเทศของอินเดีย ทั้ง “ นโยบาย Act East” และ “ วิสัยทัศน์อินโด - แปซิฟิก” ซึ่งอินเดียได้เรียกร้องให้เสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์กับประเทศต่าง ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตกด้วย (Puyam Rakesh Singh , 2019)

นอกเหนือจากการลงนามในสนธิสัญญาเพื่อความมั่นคงร่วมกันสำหรับการ

ทำงานร่วมกันแล้วทั้งสามประเทศ ได้แก่ อินเดีย ญี่ปุ่น และออสเตรเลียยังได้ลงนามในสนธิสัญญาสามฝ่ายในเดือนสิงหาคม 2020 เพื่อสร้าง “ห่วงโซ่อุปทาน” ร่วมกัน โดยแยกตัวออกจากจีนด้วย

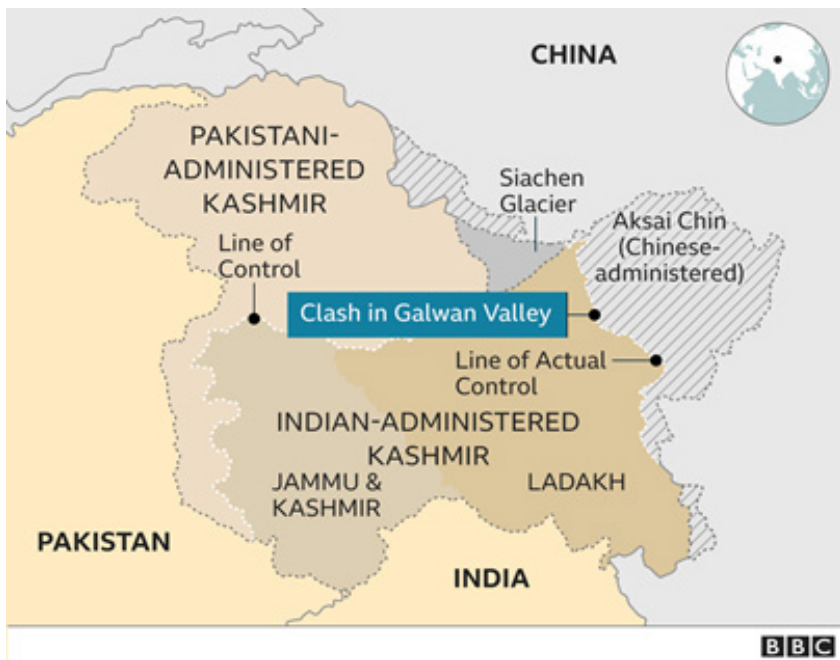
จากการเข้ามาสร้างระเบียบเศรษฐกิจในปากีสถาน และประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียใต้ การเข้ามายังมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งอินเดียถือว่าจีนกำลังรุกล้ำเขตอิทธิพลของอินเดียอยู่ อินเดียได้เริ่มความรู้สึกรังเกียจมากขึ้น โดยพยายามต่อกรกับจีนและเข้าร่วมกับประเทศที่ไม่ต้องการเห็นจีนเป็นมหาอำนาจโลก อย่าง ควอด

ช่วงความขัดแย้งบนพื้นที่หุบเขาแม่น้ำกลาวน ค.ศ.2020-ปัจจุบัน

ความขัดแย้งที่หุบเขากัลวาน

ความขัดแย้งระหว่างจีนกับอินเดีย ที่ต่างฝ่ายต่างกล่าวหาอีกฝ่ายว่าละเมิดเส้นแบ่งเขตแดน ทำให้เกิดการปะทะกันขึ้นที่หุบเขากัลวาน ทางตะวันออกของเขตลาดักห์ ในภูมิภาคแคชเมียร์ของอินเดีย หรือเขตอักไซชิน ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน บนเทือกเขาหิมาลัย ทำให้มีทหารอินเดียเสียชีวิต 20 นาย ส่วนจีนไม่เปิดเผยความสูญเสีย สถานการณ์ตึงเครียดนี้เริ่มจากอินเดียได้สร้างถนนสายใหม่ตามแนวเส้นแบ่งเขตควบคุมตามความเป็นจริง (Line of Actual Control-LAC) ซึ่งทำให้จีนไม่พอใจ จึงได้ส่งทหารไปประจำบริเวณนั้น และได้เร่งปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคบริเวณของตัวเองขึ้นด้วย เพราะฉะนั้นเท่ากับว่ายิ่งเพิ่มความเสี่ยงมากขึ้นที่สองฝ่ายจะปะทะกัน นอกจากนี้ การตัดสินใจของอินเดียในการยกเลิกสถานะพิเศษและสร้างแผนที่ใหม่ของรัฐจัมมูและแคชเมียร์ (Jammu & Kashmir) ซึ่งไปกระทบต่อแผนที่และสถานภาพเดิมของเขตพรมแดนระหว่างอินเดียกับจีนนั่นเอง จากการยกเลิกสถานะพิเศษนี้เกิดขึ้นในช่วงกลางปี ค.ศ. 2019 และต่อมาในปลายปี ค.ศ. 2019 อินเดียได้ออกแผนที่ฉบับใหม่ เนื่องมาจากการแบ่งแยกจัมมูและแคชเมียร์ และแคว้นลาดักห์ออกจากกันและเปลี่ยนสถานะให้กลายเป็นดินแดนสหภาพ (Union Territories) ที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลาง

หลังจากอินเดียผ่านกฎหมายปฏิรูปโครงสร้างแคชเมียร์ แยกจัมมูและแคชเมียร์ เป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 จัมมูและแคชเมียร์ทางตะวันตก โดยแผนที่ของอินเดียคลุมอาชชาติแคชเมียร์ในฝั่งปากีสถาน และอีกส่วนทางตะวันออกหรือลาดักห์คลุมไปถึงอากัซซินในฝั่งของจีน หมายความว่าอินเดียยังยึดตามข้อตกลงปี ค.ศ. 1947 ไม่ได้ยึดตามข้อตกลงที่ทำกับจีนหลังสงครามปี ค.ศ. 1962 อีกต่อไป จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้จีนไม่พอใจอย่างมาก เมื่ออินเดียตีเส้นแผนที่ที่ครอบอากัซซินลงในแผนที่ฉบับใหม่ของตัวเอง ทำให้ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ. 2020 จีนได้ออกแผนที่ฉบับใหม่เป็นการตอบโต้โดยรวมรัฐอรุณาจัลประเทศของอินเดียและอากัซซินเข้าในแผนที่ใหม่โดยใช้เส้นที่แทนที่เส้นไขปลาในแผนที่เดิม ซึ่งหมายความว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของจีนไปแล้ว ไม่ใช่พื้นที่พิพาทอีกต่อไป (มานิชญ์ อารีย์, 2020) จึงนำไปสู่การปะทะกันดังที่กล่าวข้างต้น

ภาพประกอบที่ 2 แผนที่ที่เป็นชนวนแห่งความขัดแย้งอินเดีย-จีน

หลังจากมีการปะทะกันขึ้น ทำให้ประชาชนอินเดียเกิดความรู้สึกชาตินิยมและไม่พอใจจีนเป็นอย่างมาก จึงเรียกร้องให้มีการคว่ำบาตรสินค้าจีน จนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลจีนกับรัฐบาลอินเดียขึ้นอีกครั้ง

การคว่ำบาตรสินค้าจีน และการพึ่งตนเองของอินเดีย

รัฐบาลอินเดียจึงได้ออกมาตรการคุมเข้มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์นำเข้าจากจีน ได้แก่ Xiaomi, Oppo และ Samsung และการสั่งแบนแอปพลิเคชันต่าง ๆ ของบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำของจีน ไม่ว่าจะเป็น Tencent, Alibaba หรือ ByteDance เช่น แอป TikTok ของ ByteDance ซึ่งประเทศอินเดีย ถือเป็นหนึ่งในตลาดใหญ่ของ TikTok มีผู้ใช้งานมากถึง 120 ล้านคน และ WeChat ของกลุ่ม Tencent บริษัทเทคโนโลยีรายใหญ่ของจีน และระดับโลก แอปวิดีโอคอลล์ ของ Xiaomi, UC Browser และ UC News ของ Alibaba เป็นต้น โดยให้เหตุผลถึงความมั่นคงทางอธิปไตยของอินเดีย (brandbuffet, 2020)

ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้อินเดียต้องวางแนวทางที่จะลดการพึ่งพาสินค้าจากจีน และฮ่อกง ประกอบกับแนวโน้มเศรษฐกิจของอินเดียเองที่ต้องการผลักดันการผลิตและการบริโภคภายในประเทศให้สามารถพึ่งเศรษฐกิจในช่วงผลกระทบของไวรัสโควิด-19 (COVID-19) รัฐบาลอินเดียจึงได้ประกาศนโยบาย Atmanirbhar Bharat ('อาตมนิรภาร ภารัต' หรือ อินเดียที่พึ่งพาตนเอง) เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 2020 เพื่อกระตุ้นให้ภาครัฐและเอกชนเร่งพัฒนาการผลิตและใช้สินค้าของอินเดียให้มากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ แต่ถึงกระนั้น ธุรกิจบางอย่างยังต้องพึ่งพาจีน เช่น ภาคการผลิตของอินเดียจะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้โดยปราศจากการพึ่งพาสินค้าจากจีนโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมโทรคมนาคมและเซมิคอนดักเตอร์ หรือ แม้แต่การผลิตสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตเองก็อาจจะเป็นอัมพาตได้ ถ้ายกเลิกการนำเข้าวัตถุดิบจากจีนโดยทันที การแบนสินค้าจากจีนจึงส่งผลโดยตรงต่อผู้บริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มรายได้น้อย-คนจนในประเทศอินเดียที่อาจจะเป็นไม่สามารถจ่าย

ได้ แต่รัฐบาลพยายามพึ่งพิงวัตถุดิบภายในประเทศให้มากขึ้น (แบรนต์อินไซด์, 2020)

หลังจากที่จีนและอินเดียเริ่มหว่านระแวงกัน ประกอบกับอินเดียและจีนต่างรุกร้าในพรมแดนระหว่างกัน จนทำให้เกิดการปะทะกันขึ้น และความรู้สึกชาตินิยมของคนอินเดียและรัฐบาลอินเดียต่างออกมาคว่ำบาตรสินค้าจีน แต่ในความเป็นจริงแล้วก็ไม่สามารถทำได้เต็มที่ เนื่องจากสินค้าจีนแทรกตัวเข้าสู่คนอินเดียในทุกหย่อมหญ้า ถึงแม้ว่ารัฐบาลอินเดียจะออกนโยบายพึ่งตนเองในช่วงโรค COVID-19 ระบาด เพื่อให้ประเทศอยู่รอดในภาวะเศรษฐกิจถดถอย แต่การต้องพึ่งจีน เพียงลดลงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากตราบโดที่อินเดียยังให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศตราบนั้น อินเดียไม่สามารถหนีห่างจากจีนได้เลย สิ่งนี้ก็คือ ผลประโยชน์ของชาติ

สรุป

จากความรู้สึกชาตินิยมและการรักษาผลประโยชน์ของชาติของอินเดียนั้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียบกับจีนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเริ่มจากหลังการปฏิรูปเศรษฐกิจของอินเดีย อินเดียเปิดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีน เพราะต้องการใช้เงินในการสร้างฐานเศรษฐกิจในประเทศของตน จนกระทั่งการค้าการลงทุนของจีนและอินเดียผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น ยิ่งอินเดียขยายตัวทางเศรษฐกิจมากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้อินเดียแผ่ขยายอิทธิพลของตนไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคด้วยเช่นกัน และเมื่อโครงการ One Belt One Road เกิดขึ้น จีนต้องการจะแผ่อิทธิพลของตนไปยังเอเชียใต้และมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของอินเดีย จึงเป็นเหตุให้อินเดียไม่พอใจจีน จึงเกิดการรวมกลุ่มกับประเทศที่ไม่พอใจจีนเช่นกัน อย่าง QUAD ต่อต้านจีน และการสร้างยุทธศาสตร์สร้อยเพชรเพื่อตอบโต้ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุกของจีนด้วย ความไม่พอใจจีนนี้ ลูกลามไปถึงการเข้ามามีอิทธิพลในด้านพรมแดนของทั้งสองประเทศ จนเกิดการปะทะกันขึ้น อินเดียตอบโต้จีนด้วยการคว่ำบาตรสินค้าจีน ประกอบกับเกิดโรคระบาด COVID-19 ทำให้รัฐบาลเรียกร้องให้ทุกคนในชาติกลับมาบริโภคและใช้สินค้าที่ผลิต

ในประเทศเป็นหลัก เพื่อพุงเศรษฐกิจให้อยู่รอดต่อไป ส่วนความสัมพันธ์กับจีนนั้น ถึงแม้อินเดียจะขัดแย้งกับจีน แต่ก็ไม่สามารถตัดจีนออกจากประเทศของตนได้ เนื่องจากทั้งสองประเทศผูกพันกันทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก จึงจำเป็นต้องประคับประคองกันต่อไป ยากที่จะแยกจากกันได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าชาตินิยมของอินเดีย ก็คือผลประโยชน์ของชาตินั่นเอง

เพราะฉะนั้น ผลประโยชน์ของชาติจึงทำให้คนอินเดียรวมถึงรัฐบาลอินเดีย ด้วยเกิดความรู้สึกชาตินิยม ถ้าผู้ใด ทำการใดที่กระทบกับผลประโยชน์ของชาติแล้ว คนอินเดียก็ไม่ยอม อย่างในกรณีที่จีนแผ่อิทธิพลมายังมหาสมุทรอินเดีย ในโครงการ One Belt One Road ส่งผลกระทบกับผลประโยชน์ของอินเดียที่มีมานานในคาบสมุทรนี้ อินเดียย่อมต้องตอบโต้กลับกับการกระทำของจีน ในยุทธศาสตร์ สร้อยเพชร หรือโครงการ SAGAR ของอินเดีย แต่ถึงกระนั้น ถ้าผลประโยชน์ของชาติ ไปตกที่เศรษฐกิจภายในประเทศของอินเดีย อย่างการตั้งโครงการ Made in India ขึ้นมาเพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้มั่นคง ซึ่งการสร้างโครงการนี้ต้องพึ่งพิงนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะจีน อินเดียก็ยินดีที่จะรับเงินเข้ามาร่วมสร้างความมั่งคั่งในประเทศด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมของอินเดีย จึงหนีไม่พ้นผลประโยชน์ของชาตินั่นเอง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. 2555. การประชุมร่วมสองฝ่าย อินเดีย-จีน ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ครั้งที่ 9 ณ กรุงนิวเดลี อินเดีย. เข้าถึง 10 กันยายน 2564. <https://www.ryt9.com/s/expd/157389>
- โคริน เฟื่องเกษม. 2536. นโยบายต่างประเทศและการตอบสนองผลประโยชน์ของชาติ : การวิเคราะห์ ผลงาน ด้านการต่างประเทศในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย (ตุลาคม พ.ศ.2535-2536). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จินดานันท์ บำรุงจิตร. 2561. “ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีน ระหว่างค.ศ.1991-2014” .วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- “จีน-อินเดีย” ยากแตกหัก เศรษฐกิจ-เทคโนโลยีเชื่อมโยงแน่น”. 2563 . ประชาชาติธุรกิจ. เข้าถึง 20 กันยายน 2564. <https://www.prachachat.net/world-news/news-480222>
- “จับตาอนาคตอินเดีย วันข้างหน้า...ที่ไม่เป็นรองจีน”. 2553 .โพสต์ทูเดย์ . เข้าถึง 5 ตุลาคม 2564. <https://www.posttoday.com/politic/analysis/53103>
- “จับตาพิพาทจีน-อินเดีย สู่สงครามการค้า! “Huawei” เลิกจ้างพนักงานในอินเดีย-หันเป่ารายได้ปี 2020”. 2563. brandbuffet . เข้าถึง 27 ตุลาคม 2564 . <https://www.brandbuffet.in.th/2020/07/huawei-cuts-india-revenue-target-and-layoff-staff/>

ฐิติพร พันธุ์ท่าช้าง. 2564. “การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา กรณีศึกษา กรุงเทพฯ และเมืองชัยปุระ สาธารณรัฐอินเดีย”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา* 9(1) : 279-299

นพรัตน์ ทองอุไร. 2557. “การก้าวขึ้นสู่ฐานมหาอำนาจใหม่อินเดีย”. *วารสารสังคมศาสตร์* 10(1) : 5-39.

บัณฑิต อารอมัน. 2562. “การแผ่อิทธิพลจีนในเอเชียใต้ผ่านเส้นทางสายไหม”. *เอเชียปริทัศน์* 40(1) : 101-134.

ปิติ ศรีแสงนาม. 2561. “Sagar Mala สาครธาราที่เชื่อมถึงกัน”. *ผู้จัดการ*, เข้าถึง 21 ตุลาคม 2564. <https://mgronline.com/daily/detail/9610000072550>

พจน์ พงศ์สุวรรณ. 2536. *หลักยุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

มานอชญ์ อารีย์. 2563. เปิดภูมิหลังความขัดแย้งจีน-อินเดีย จากปัญหาพรมแดนโหมกระพือกระแสชาตินิยม และโอกาสเกิดสงครามใหญ่. เข้าถึง 24 กันยายน 2564 <https://thestandard.co/china-india-border-conflict/>

ลิขิต อีร์เวคิน. 2514. *อุดมการณ์ทางการเมืองและการพัฒนาประเทศไทย ใน วัฒนธรรม นารายณ์ (บก.). อุดมการกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองมุมไบ. 2553. “เศรษฐกิจอินเดีย”. *ข่าวเศรษฐกิจ*. เข้าถึง 12 กันยายน 2564. <https://mumbai.thaiembassy.org/th/content/17920-%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B8%B5%E0%B8%A2?cate=5d74ff371>

5e39c0a7c000fed

สาธิต มณีสุรกุล. 2561. “ญี่ปุ่น อินเดีย สหรัฐฯ ออสเตรเลียจะรวมกันสู้ ‘เส้นทางสายไหมใหม่’ ของจีน ?” *Momentum*. เข้าถึง 16 กันยายน 2564 <https://themomentum.co/author/sathitm/>

“ศรีลังกาขายท่าเรือฮัมบันโตตาให้จีน”. 2560. *เดลินิวส์*. เข้าถึง 11 ตุลาคม 2564. <https://d.dailynews.co.th/foreign/587660/>

“อยากเอาคืน แต่ทำไม่ได้” ผู้เชี่ยวชาญเตือน อินเดียบอยคอตจีน สุดท้ายอาจเดือดร้อนเอง”. 2563. *แบรนด์อินไซด์*. เข้าถึง 30 กันยายน 2564. <https://brand-inside.asia/india-boycott-china/>

ภาษาต่างประเทศ

Andrew Heywood, 2007. *Political Ideologies : an Introduction* New York : Palgrave Macmillan.

Hongzhou Zhang, Mingjiang Li. 2013. *Sino-Indian Border Disputes*. accessed Oct. 10, 2021 http://www.ispionline.it/sites/default/files/publica_zioni/analysis_181_2013.pdf.

Mohan Guruswamy, 2003 . “The Great India-China Game,” Rediff, accessed Oct. 15, 2021, <https://www.rediff.com/news/2003/jun/20spec.htm>.

Puyam Rakesh Singh. 2019. “Emerging Security Dynamics in India-China Relations in the Indo-Pacific region” *Diplomatist*. accessed Oct 26 2021. <https://diplomatist.com/2019/12/26/emerging-security->

dynamics-in-india-china-relations-in-the-indo-pacific-region/
